

**Uchwała Nr IX/42/24
Rady Gminy w Chotczy
z dnia 18 grudnia 2024r.**

w sprawie wdrożenia i przyjęcia do realizacji „Planu walki z ubóstwem energetycznym dla Gminy Chotcza na lata 2024-2027”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024r., poz. 1465 z późn. zm.) Rada Gminy w Chotczy uchwała, co następuje:

§1. Wdraża się i przyjmuje „Plan walki z ubóstwem energetycznym dla Gminy Chotcza na lata 2024-2027” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chotcza.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Przemysław Zawolski

Załącznik do uchwały Nr IX/42/24
Rady Gminy w Chotczy
z dnia 18 grudnia 2024r.

**PLAN WALKI Z UBÓSTWEM
ENERGETYCZNYM
DLA GMINY CHOTCZA
NA LATA 2024-2027**

Choteza 2024

Spis treści:

Wstęp	3
Problem ubóstwa energetycznego	4
Cele planu	5
Położenie i charakterystyka Gminy Chotcza	6
Demografia i rozwój społeczny	7
Realizacja programu „Czyste Powietrze”	9
Pomoc społeczna	10
Działania mające na celu pomoc potencjalnie narażonym na ubóstwo energetyczne	12

Wstęp

Ubóstwo energetyczne, czyli brak dostępu do odpowiednich i bezpiecznych warunków ciepłych w swoim mieszkaniu, jest problemem, który może dotyczyć różnych grup ludzi, niezależnie od miejsca zamieszkania. Poszczególne grupy społeczne mogą doświadczać ubóstwa energetycznego z różnych powodów, ale wspólnym mianownikiem jest brak dostępu do odpowiednich warunków ciepłych w swoim mieszkaniu. Na przestrzeni lat obserwujemy ciągły wzrost cen energii. Biorąc pod uwagę najbliższe 10 lat istnieje ryzyko nawet dwukrotnego wzrostu cen w przypadku energii elektrycznej. Wzrost cen wpłynie na zwiększenie ponoszonych przez gospodarstwa domowe wydatków na energię elektryczną i ogrzewanie, co może rzutować na zwiększenie liczby ubogich energetycznie.

Szacuje się, że w Polsce problem ubóstwa energetycznego dotyczy obecnie ok. 12 % gospodarstw domowych – z czego blisko 6 % Polaków jest ubogich energetycznie, ale nie dochodowo. Problem ubóstwa energetycznego jest również zróżnicowany lokalnie.

Ubóstwo energetyczne oznacza ograniczony dostęp do energii lub brak jej dostępności ze względu na aspekty ekonomiczne. W wielu przypadkach wynika głównie z trzech podstawowych przyczyn, związanych z wydatkami na energię w stosunku do budżetu gospodarstw domowych, niskimi poziomami dochodów oraz niską charakterystyką energetyczną budynków i urządzeń.

Wśród głównych narzędzi walki z ubóstwem energetycznym wymienia się termomodernizację budynków mieszkalnych oraz zapewnienie efektywnego i ekologicznego dostępu do ciepła.

Ubóstwo energetyczne jest zjawiskiem, które istnieje od dawna, ale jego zakres i zrozumienie ewoluowały wraz z rozwojem społeczeństwa i technologii. Ubóstwo jest ściśle związane z dostępem do energii ciepłej do celów grzewczych i chłodniczych.

Rozwój infrastruktury energetycznej, w tym sieci ciepłowniczych i systemów grzewczych, przyczynił się do poprawy dostępu do ciepła w wielu krajach. Jednak mimo postępu w zakresie technologii energetycznych, nadal istnieją nierówności społeczne, które wpływają na dostępność energii ciepłej dla obywateli.

Współczesne podejście do ubóstwa energetycznego uwzględnia kwestie ekologiczne, koszty energetyczne oraz aspekty społeczne, ekonomiczne i zdrowotne.

W miarę jak zmiany klimatyczne i wzrost cen energii stają się coraz bardziej palącymi problemami, ubóstwo energetyczne jest rozumiane jako problem społeczny i ekologiczny.

Problem ubóstwa energetycznego

W chwili obecnej, przed gminami stoi wiele wyzwań związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki energetycznej na swoim obszarze. W tym celu opracowują one szereg dokumentów planistycznych, w tym m.in. strategie rozwoju, plany gospodarki niskoemisyjnej, które pozwalają na realizację w pewnym zakresie własnej polityki energetycznej i stwarzanie warunków wpływających na jakość życia na danym obszarze. Gminy mogą podejmować także szereg inwestycji i inicjatyw zmierzających do poprawy efektywności energetycznej na swoim terenie, stawać się producentami energii lub też promować proekologiczne rozwiązania energetyczne. Realizując ustawowe zadania własne, gmina może także w istotny sposób wpływać na poziom życia mieszkańców i wspomagać jednostki pozostające w najtrudniejszej sytuacji materialnej.

Nowym, lecz coraz bardziej dostrzegalnym problemem dla polskich gmin staje się problem ubóstwa energetycznego, rozumianego jak brak możliwości zaspokajania przez poszczególne gospodarstwa domowe podstawowych potrzeb energetycznych. Ubóstwo energetyczne to zatem z jednej strony brak dostępu ze strony gospodarstw domowych do energii rozumianej jako energia elektryczna i ciepła jak również niemożność wykonania niezbędnych inwestycji w zakresie modernizacji lub zakupu systemów i urządzeń grzewczych.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców m.in. w energię elektryczną i ciepłą należy do zadań własnych gmin, dlatego też to właśnie na samorządzie gminnym spoczywa obowiązek przeciwdziałania problemowi ubóstwa energetycznego.

Wśród najczęściej występujących przyczyn ubóstwa energetycznego, występujących razem lub oddzielnie, wyróżnić można:

- **przyczyny techniczne** – pojawiają się, kiedy miejsce zamieszkania charakteryzują się niskim poziomem efektywności energetycznej, co sprawia, że utrzymanie optymalnego standardu ciepła wymaga większych wysiłków. Kolejną przyczyną jest wadliwe działanie instalacji grzewczych, nieadekwatne do potrzeb cieplnych danego obiektu. Pociąga to za sobą większe wydatki i uszczuplenie zasobów finansowych gospodarstwa domowego, które mogły być przeznaczone na inne cele. Problem stanowią również nieefektywne energetycznie urządzenia wykorzystywane w domach, które również generują zwiększone opłaty za energię;
- **przyczyny ekonomiczne** – występują w przypadku deprywacji zasobów ekonomicznych, która w konsekwencji może prowadzić do zaległości w opłatach za energię i odcięcie od źródeł energii lub oszczędzania na ogrzewaniu, aby zmniejszyć koszty rachunków za energię. Ważnym aspektem jest również niewłaściwe rozporządzanie budżetem domowym, które nie pozwala na pokrycie wydatków mieszkaniowych. Brak możliwości utrzymania optymalnego poziomu ciepła i płacenia regularnych opłat ze względu na fakt, iż zbyt niski dochód zbliża ubóstwo energetyczne do ubóstwa ekonomicznego;
- **przyczyny związane z postawami wobec efektywnego wykorzystania energii** – występują, gdy urządzenia elektryczne są używane w niewłaściwy sposób, co prowadzi do znacznych strat energetycznych, a w konsekwencji do zwiększonych wydatków energetycznych ponad poziom, na który może pozwolić sobie gospodarstwo domowe.

Grupa tych przyczyn ma wymiar poznawczy, behawioralny i emocjonalny. Przykładem takich działań jest wietrzenie mieszkania przy odkręconych kaloryferach, pozostawianie urządzeń pobierających energię elektryczną bez potrzeb. Kluczowy aspekt zapobiegający tego typu zachowaniom to wiedza o efektywnym wykorzystaniu urządzeń grzewczych i elektrycznych.

Obecnie obciążenie budżetów domowych kosztami energii wzrasta w wyniku wojny w Ukrainie, niestabilności cen na rynkach energii i embargo na dostawy węgla z Rosji, który w większości był zużywany przez gospodarstwa domowe i małe ciepłownie.

Różnice w obciążeniu budżetów domowych kosztami energii wskazują, że wzrost cen będzie silniej obciążał mniej zamożne rodziny. Co więcej, sytuacja materialna tych gospodarstw utrudni podjęcie inwestycji w termomodernizację i wymianę źródeł ciepła.

Oczywistym jest także, że w znacznym stopniu za ubóstwo energetyczne są bardzo często odpowiedzialne same gospodarstwa domowe, które często nie posiadają odpowiedniej wiedzy oraz nie stosują energooszczędnych urządzeń lub nie oszczędzają energii w codziennych czynnościach. Świadomość energetyczna odgrywa kluczową rolę w zapobieganiu, czy też ograniczaniu zjawiska ubóstwa energetycznego. Dlatego ważne jest, by zwiększać poczucie odpowiedzialności mieszkańców gminy za ograniczanie wydatku energetycznego przy jednoczesnym zwiększaniu efektywności energetycznej budynków oraz urządzeń. Gminy mogą także dawać przykład racjonalnego korzystania z energii, a ponadto przez komunikację z mieszkańcami mogą kształtować odpowiednie postawy odbiorców końcowych, którzy prawidłowo gospodarując energią, pozytywnie wpływają na ekonomiczną wydolność budżetów domowych.

Cele planu

Celem głównym Planu walki z ubóstwem energetycznym dla Gminy Chotcza na lata 2024-2027 jest poprawa jakości życia na terenie gminy poprzez niwelowanie negatywnych skutków ubóstwa energetycznego na życie mieszkańców gminy.

Cel główny Planu będzie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

1. Wsparcie najuboższych mieszkańców gminy, mających problemy z pokryciem kosztów niezbędnych do zaspokojenia niezbędnego komfortu energetycznego.
2. Walka z ubóstwem energetycznym poprzez wsparcie inwestycji i działań modernizacyjnych realizowanych w budynkach i nieruchomościach na terenie gminy.
3. Stworzenie struktury organizacyjnej umożliwiającej zwiększenie efektywności energetycznej, produkcji i dystrybucji energii na terenie gminy.
4. Promocja dobrych praktyk oraz edukacja w zakresie efektywnego wykorzystania energii.

Położenie i charakterystyka Gminy Chotcza

Gmina Chotcza to gmina wiejska położona jest w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie lipskim, w dolinie środkowej Wisły, u ujścia rzek Zwoleńki i Ilżanki. Powierzchnia gminy wynosi 8882 ha, liczba ludności to ok. 2400 osób. Sieć osadniczą tworzy 17 sołectw: Baranów, Białobrzegi, Chotcza Dolna, Chotcza Górna, Chotcza - Józefów, Gniazdków, Gustawów, Jarentowskie Pole, Karolów, Kijanka, Kolonia Wola Solecka, Niemieryczów, Siekierka Nowa, Siekierka Stara, Tymienica Nowa, Tymienica Stara, Zajączków.

Z Gminą Chotcza sąsiaduje siedem gmin z których pięć należy do województwa mazowieckiego, zaś dwie po drugiej stronie Wisły do województwa lubelskiego. Wszystkie te gminy są większe od Chotczy zarówno pod względem ludności jak i obszaru.

Obszar gminy nasycony jest miejscami pamięci narodowej związanych głównie z okresem powstania listopadowego, działalnością licznych oddziałów partyzanckich oraz walkami o przyczółek pod Chotczą w czasach II wojny światowej. Chotcza za bohaterstwo i patriotyzm została odznaczona Krzyżem Grunwaldu II klasy.

Położenie Gminy Chotcza na tle województwa mazowieckiego

Demografia i rozwój społeczny

Na dzień 31 grudnia 2023r. w Gminie Chotcza zameldowanych na pobyt stały i czasowy było 2318 osób w tym 1141 mężczyzn i 1177 kobiet. Na jeden km² przypada ok. 26 osób, co oznacza, że jest to teren wiejski o niskim poziomie zaludnienia. W 2023r. liczba stałych mieszkańców gminy zmniejszyła się o 14 osób, w 2022r. o 32 osoby, w 2021r. o 32 osoby, w 2020r. o 5 osób.

Urodzenia i zgony w latach 2019-2023

Rok	Urodzenia	Zgony
2019	33	40
2020	26	45
2021	18	41
2022	16	38
2023	20	26

Liczba ludności w latach 2019-2023

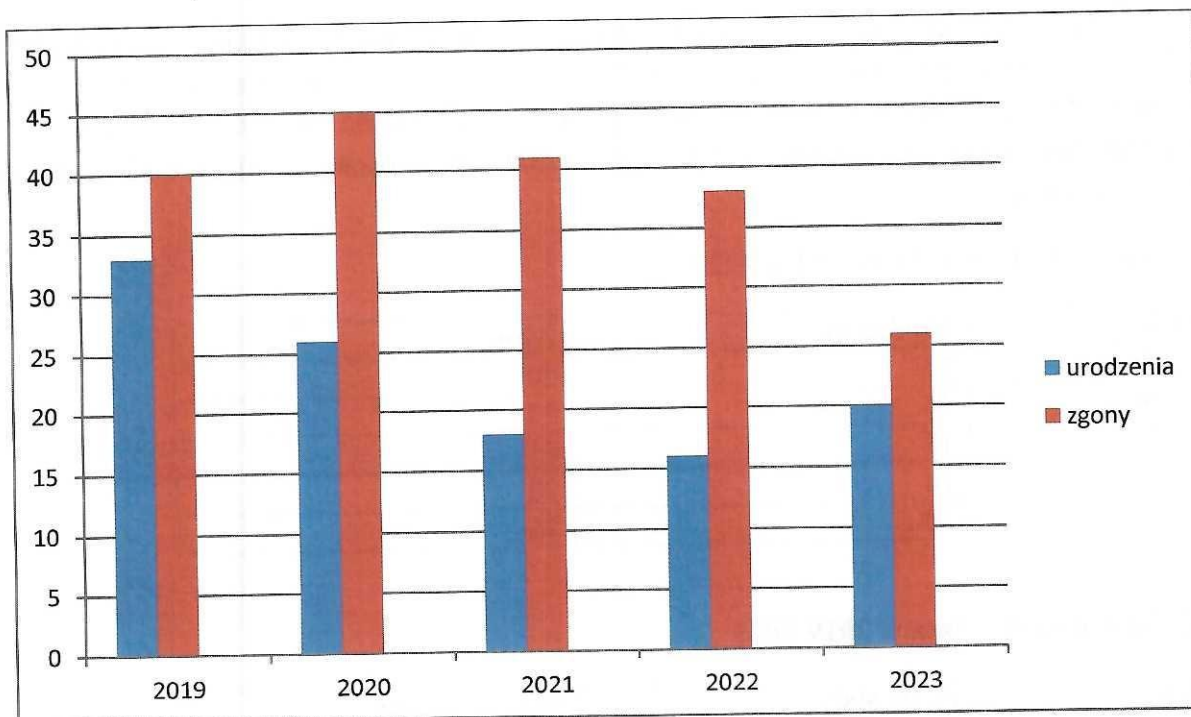
Rok	Pobyt stały	Pobyt czasowy
2019	2377	21
2020	2372	31
2021	2340	28
2022	2308	20
2023	2294	24

Liczba ludności w przedziale wiekowym (stan na 31.12.2023r.)

Wiek	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	Pobyt stały	Pobyt czasowy	Pobyt stały	Pobyt czasowy	Pobyt stały	Pobyt czasowy
> 60/65 wiek poprodukcyjny	374	4	173	4	547	8
18-60/65 wiek produkcyjny	595	6	754	5	1349	11
0-17 wiek przedprodukcyjny	196	2	202	3	398	5

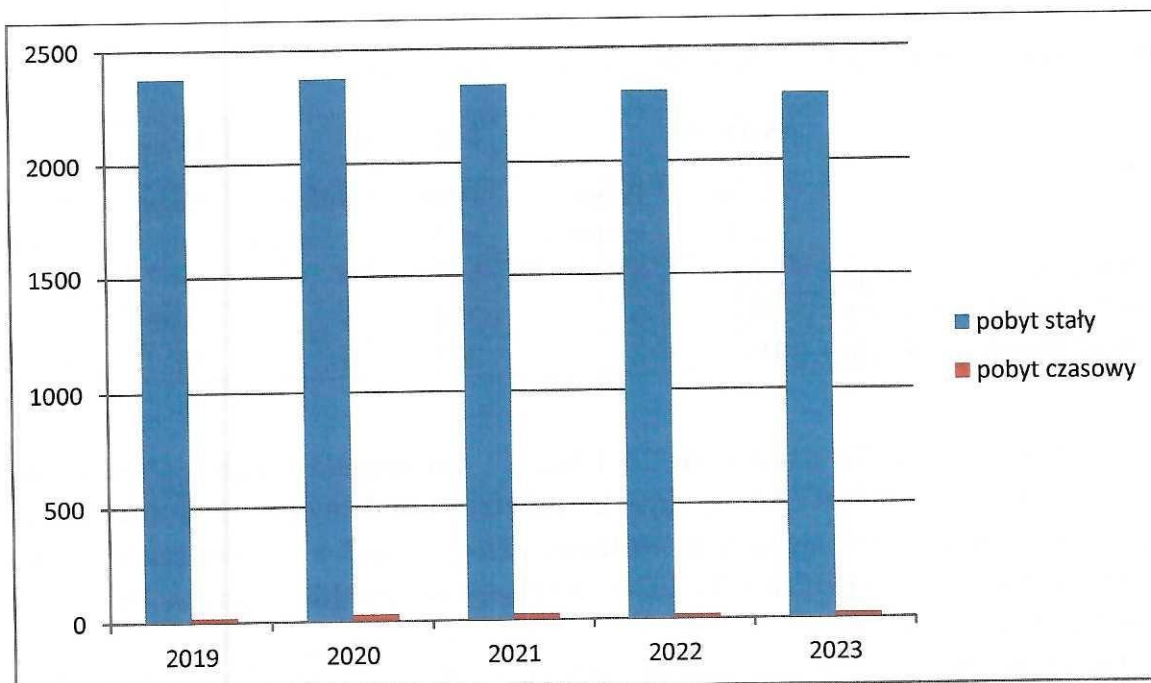
W Gminie Chotcza w 2023r. urodziło się 20 dzieci (11 dziewczynek i 9 chłopców), zmarły natomiast 26 osoby (12 kobiet i 14 mężczyzn), zarejestrowano 5 ślubów. Coroczną tradycją Urzędu Stanu Cywilnego jest organizacja jubileuszy „Złotych Godów” dla par małżeńskich z terenu Gminy Chotcza. 18 października 2024r. odbyła się uroczystość wręczenia medali „Za Długoletnie Pożycie Małżeńskie” 6 parom małżeńskim, które zawarły związek małżeński w 1973r. Medale są przyznawane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na mocy ustawy z dnia 16 października 1992r. o orderach i odznaczeniach.

Urodzenia i zgony w latach 2019-2023

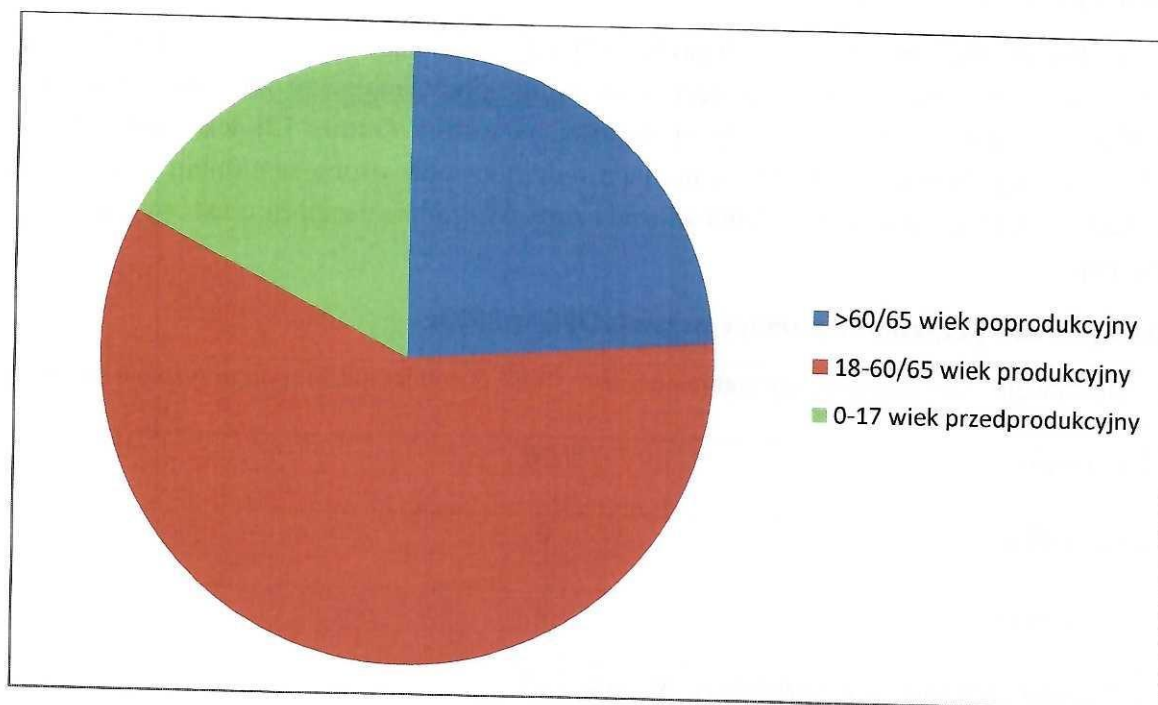
W ciągu ostatnich 5 lat w Gminie Chotcza zgonów jest zdecydowanie więcej niż urodzeń.

Liczba ludności w latach 2019-2023

Dane o liczbie ludności na przestrzeni ostatnich 5 lat wskazują na tendencję spadkową.

Liczba ludności w przedziale wiekowym (stan na 31.12.2023r.)

Analizując podział mieszkańców ze względu na wiek, zauważa się, że przewagę liczebną w gminie stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Realizacja programu „Czyste Powietrze”

„Czyste Powietrze” to pierwszy ogólnopolski program dopłat do wymiany starych pieców oraz docieplenia domów jednorodzinnych. Głównym założeniem programu jest walka ze smogiem.

Realizacja Programu Priorytetowego Czyste Powietrze na terenie Gminy Chotcza (stan na koniec 2023 r.)

Gmina	Liczba złożonych wniosków w ramach Programu „Czyste Powietrze”	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć	Kwota wypłaconych dotacji
Chotcza	97	39	1 469 469,46 zł

Informacje zawarte w zestawieniu pobrane zostały z wewnętrznego systemu teleinformatycznego WFOŚiGW w Warszawie i dotyczą okresu od początku trwania Programu „Czyste Powietrze”.

Na podstawie informacji zawartych w tabeli wynika, że z programu „Czyste Powietrze” w ciągu ostatnich lat zrealizowano łącznie 39 przedsięwzięć wśród gospodarstw domowych z terenu gminy Chotcza

Pomoc społeczna

Celem działań podejmowanych przez instytucje działające w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej jest zapewnienie warunków życia odpowiadającym godności człowieka. Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Chotcza jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek pomaga rodzinom oraz osobą samotnym w trudnych sytuacjach życiowych, realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Główne powody przyznania pomocy przez GOPS w 2023r.

Lp.	Dysfunkcje uzasadniające przyznanie pomocy	Ilość gospodarstw, którym przyznano świadczenie
1.	Ubóstwo	16
2.	Sieroctwo	0
3.	Bezdomność	0
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	15
5.	Bezrobocie	39
6.	Niepełnosprawność	32
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	26
8.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego	5
9.	Przemoc w rodzinie	0
10.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzi opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0
11.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	1
12.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0
13.	Alkoholizm	0
14.	Narkomania	0
15.	Sytuacja kryzysowa	0
16.	Zdarzenie losowe	1
17.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1

Pomoc społeczna kierowana jest do osób lub rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami. W 2023r. dominującym powodem korzystania z pomocy społecznej w Gminie Chotcza było bezrobocie, które dotknęło 39 osób.

Formy przyznanej pomocy przez GOPS w 2023r.

Lp.	Formy przyznanej pomocy	Ilość gospodarstw, którym przyznano świadczenie	Kwota przyznanych świadczeń (zł)
1.	Zasiłek stały	18	103 184,35 zł
2.	Zasiłek okresowy	28	38 242,68 zł
3.	Zasiłek celowy	37	17 462,00 zł
4.	Dodatek osłonowy	0	0
5.	Dodatek energetyczny	0	0
6.	Dodatek mieszkaniowy	0	0
7.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	9	9 000,00 zł
8.	Świadczenie rodzicielskie	66	61 103,00 zł
9.	Świadczenie pielęgnacyjne	436	1 071 068,00 zł
10.	Zasiłek pielęgnacyjny	1073	231 597,00 zł
11.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	102	62 800,00 zł
12.	Zasiłek dla opiekunów	-	-
13.	Pobyty w Domu Pomocy Społecznej	2	67 951,00 zł
14.	Zasiłek rodzinny	75	345 244,12 zł
15.	Stypendia	38	65 764,00 zł
16.	Świadczenie alimentacyjne	4	25 100,00 zł

Działania Ośrodka Pomocy Społecznej to nie tylko udzielanie świadczeń pieniężnych, ale również praca socjalna. Ubóstwo dochodowe nie jest tożsame z ubóstwem energetycznym, dlatego powyższe dane nie oddają jeszcze wielkości problemu na terenie Gminy Chotcza. Nie mniej jednak można przyjąć, że 16 gospodarstw domowych, które otrzymały pomoc ze względu na trudną sytuację, będą potencjalnie zagrożone również zjawiskiem ubóstwa energetycznego.

Działania mające na celu pomoc potencjalnie narażonym na ubóstwo energetyczne

Działania mające na celu pomoc potencjalnie narażonym na ubóstwo energetyczne obejmują nie tylko system dopłat bezpośrednich, często potrzebnych, ale stanowiących przede wszystkim pomoc o charakterze doraźnym w sytuacji życiowej konsumenta, ale również doradztwo i drobne usprawnienia, a dla części konsumentów profesjonalne doradztwo inwestycyjne.

W celu realizacji planu walki z ubóstwem energetycznym w latach 2024-2027 Gmina Chotcza planuje podjąć następujące działania:

1. Kontynuacja i rozwój polityki wsparcia społecznego, w tym zwłaszcza w zakresie:
 - opieki na osobami starszymi,
 - wsparcia rodzin wielodzietnych,
 - wsparcia rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
 - wsparcia osób bezrobotnych poprzez organizację prac społecznie użytecznych, robót publicznych oraz prac interwencyjnych na terenie gminy.
2. Rozpoznanie potrzeb energetycznych mieszkańców gminy
 - Przeprowadzenie badania ankietowego w zakresie zapotrzebowania na przeprowadzenie termomodernizacji budynków i wymiany źródeł ciepła na bardziej ekonomiczne i niskoemisyjne.
3. Pozyskiwanie i pomoc w pozyskiwaniu środków pochodzących z zewnętrznych funduszy na inwestycje w infrastrukturę energetyczną w tym wsparcie inwestycji o charakterze parasolowym, wspierających modernizację infrastruktury energetycznej w gospodarstwach domowych na terenie gminy.

W szczególności dalsze wsparcie w ramach pozyskiwania środków pomocowych z:

 - Programu Czyste Powietrze;
 - Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027.
4. Promocja dobrych praktyk i edukacja w zakresie efektywnego wykorzystania energii w gospodarstwach domowych.
 - Działania będą prowadzone w zakresie edukacji szkolnej oraz promocji dobrych praktyk na stronie UG oraz poprzez lokalne imprezy integracyjne.
5. Pozyskiwanie przez Gminę partnerów i współpraca w zakresie dążenia ku samowystarczalności energetycznej gminy
 - Osiągnięcie samowystarczalności gminy, zarówno w zakresie instytucji publicznych, jak również indywidualnych gospodarstw domowych i przedsiębiorstw przyczyni się do odwrócenia negatywnych transferów finansowych, związanych z koniecznością wydatkowania środków na zakup energii czy paliw.
6. Wspieranie i realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie gminy.